

УДК 336.1

DOI: 10.31891/2307-5740-2022-302-1-33

КУНИЦЬКА-ІЛЯШ М. В.

<https://orcid.org/0000-0003-2559-1065>

e-mail: kunytskam@gmail.com

Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С.З. Гжицького

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАТЕГІЧНИХ ГАЛУЗЕЙ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ЗМІСТОВА ДЕКОМПОЗИЦІЯ ТА ВИТОКИ МЕТОДОЛОГІЇ АНАЛІЗУВАННЯ

У статті акцентовано на актуальності розгляду проблематики економічної та зокрема фінансової безпеки на рівні галузевої економічної системи. Окремий акцент зроблено на актуальності державної політики забезпечення фінансової безпеки безпосередньо стратегічних (пріоритетних) галузей національної економіки. На основі аналізування теоретико-методичних підходів до формування змістової і структурної характеристики економічної безпеки галузі визначено елементи методологічного забезпечення аналізування фінансової безпеки стратегічних галузей національного господарства. Визначено такі завдання методології аналізування фінансової безпеки стратегічних галузей економіки, як забезпеченість фінансово-інвестиційними ресурсами, належний фінансовий стан, ефективність використання капіталу, захищеність від фінансових ризиків й загроз, розвиток фінансової підсистеми галузі, реалізація потенціалу в забезпеченні фінансово-економічного розвитку національного господарства. Зроблено висновок, що елементами логіко-структурної моделі методології аналізування стратегічних галузей національного господарства є мета, завдання, складові, індикатори, підходи та методи до аналізування й оцінювання.

Ключові слова: стратегічні галузі економіки; фінансова безпека; державна структурна політика; економічна безпека держави; методологія аналізування.

MARTA KUNYTSKA-ILIASH

Stepan Gzhytskyi National University of Veterinary Medicine and Biotechnologies Lviv

FINANCIAL SECURITY OF STRATEGIC BRANCHES OF THE NATIONAL ECONOMY: SUBSTANTIVE DECOMPOSITION AND SOURCES OF ANALYSIS METHODOLOGY

The study focuses on the theoretical and methodological analysis of the basic provisions of state policy to ensure financial security of priority sectors of the national economy.

The purpose of the article is to generalize the theoretical and methodological principles of analyzing the economic security of the state and economic security of the industry in order to form conceptual provisions of financial security of strategic sectors of the national economy, its decomposition and the principles of analysis methodology.

The article emphasizes the urgency of considering the issues of economic and in particular financial security at the level of sectoral economic system. Particular emphasis is placed on the relevance of state policy to ensure financial security directly strategic (priority) sectors of the national economy. Based on the analysis of theoretical and methodological approaches to the formation of semantic and structural characteristics of economic security of the industry identified elements of methodological support for analyzing the financial security of strategic sectors of the national economy.

The tasks of the methodology of financial security analysis of strategic sectors of the economy, such as financial and investment resources, proper financial condition, efficient use of capital, protection from financial risks and threats, development of financial subsystem, realization of potential in ensuring financial and economic development of the national economy. It is concluded that the elements of the logical-structural model of the methodology of analysis of strategic sectors of the national economy are the purpose, objectives, components, indicators, approaches and methods for analysis and evaluation.

The applied significance of the research results is that such a concept as financial security of strategic industries has been introduced into the public policy system, which will allow to initiate measures to ensure it.

The scientific novelty of the research results is that the elements of the logical-structural model of the methodology of analysis of strategic sectors of the national economy are identified, namely - the purpose, objectives, components, indicators, approaches and methods to analysis and evaluation.

Key words: strategic sectors of the economy; financial security; state structural policy; economic security of the state; analysis methodology.

Постановка проблеми у загальному вигляді

та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями

В структурі економічної безпеки держави несправедливо опущено дуже важливу ланку – безпеку галузевих економічних систем. Дійсно величезна кількість публікацій присвячено проблематиці економічної безпеки держави, регіону, підприємств. Однак, як показує досвід економічно розвинених держав, конкурентоспроможність національної економіки формують стратегічні підприємства, які, власне, входять до тих, чи інших галузей національної економіки. Забезпеченість їх фінансовим ресурсом, ефективне використання капіталу та створення передумов для фінансово-економічного розвитку й зростання – ключові завдання державної політики зі забезпечення потужних конкурентних позицій національної економіки. Відтак, проблематика обґрунтування теоретико-методичних засад управління фінансовою безпекою пріоритетних галузей економіки актуальна.

Аналіз останніх досліджень і публікацій

Загальні підходи до декомпозиції системи економічної безпеки держави досліджуються такими науковцями, як І. Баланюк, М. Максимюк [1, с. 142-145], С. Жураківський [7, с. 63-70], М. Кіржецька, Ю. Кіржецький [9, с. 71-74], О. Олійничук [11, с. 93-100], Н. Юрків [13, с. 100-120], Я. Березівський [14, с. 825-836] та ін. Важливість забезпечення безпосередньо фінансової безпеки як підприємств, так і галузей, секторів економіки є предметом наукових досліджень Т. Васильціва [3-4], М. Єрмошенка [6, с. 40], Р. Лупака, А. Дідич [10, с. 248-252] та ін. Різні аспекти як економічної, так і фінансової безпеки мікро-, мезо- та макроекономічних систем досліджують І. Білах [2, с. 136-141], С. Васильчак [5, с. 20], Н. Іляш [8, с. 82], Т. Ставерська [12, с. 98-103] та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується стаття

Незважаючи на значну кількість публікацій з цієї проблематики на сьогодні недостатньо розробленими залишаються методико-прикладні рішення з формування методології аналізування фінансової безпеки безпосередньо стратегічних галузей національної економіки.

Формулювання цілей статті

Метою статті є узагальнення теоретико-методичних засад аналізування економічної безпеки держави та економічної безпеки галузі з метою формування концептуальних положень фінансової безпеки стратегічних галузей національного господарства, її декомпозиції та започаткування засад методології аналізування.

Виклад основного матеріалу

Розглядаючи безпосередньо рівень галузевої економічної системи, потрібно попередньо констатувати абсолютну відсутність на нині методології дослідження фінансової безпеки галузі у вітчизняній науковій думці. Можна віднайти лише незначну кількість праць, присвячених цій проблематиці та й то, скоріше, економічної безпеки галузі. Відтак, при побудові як концептуальних, так і надалі – більш прикладних методологічних положень аналізування фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки потрібно опиратися на напрацьовані підходи відносно ідентифікації параметрів економічної безпеки галузі, а також фінансової й економічної (за необхідності – інших функціональних напрямів зміцнення безпеки) безпеки на рівні суб'єкта господарювання, регіону та держави на загал.

Так, як зазначається у [1, с. 143], економічна безпека галузі слугує рідко використовуваним поняттям у більшій мірі для забезпечення так званої ув'язки чи переходу з мікро на макро економічний рівень відносин та характеризується як, з одного боку, ступінь важливості того, чи іншого виду економічної діяльності в системі розвитку національного господарства країни, а, з іншого, – стану його розвитку в порівнянні з середніми (з-поміж всіх галузей економіки) значеннями застосовуваних для оцінювання безпеки індикаторів. Відповідно, у цьому сенсі достатньо по новому з належним рівнем методико-прикладної значимості представляються як зміст, так і місце економічної безпеки галузі в системі рівнів національної безпеки. При цьому, головне у зв'язках і впливах параметрів безпеки з мікро до макро рівня і навпаки, адже у випадку монополізації галузей економіки нарощуються системні загрози економічної безпеки держави; водночас за кризового стану підприємств стратегічних галузей не реалізується потенціал розвитку національної економіки, це дестабілізує загальну ситуацію й призводить до низької ефективності господарювання на мікрорівні.

Науковці пропонують декомпозицію фінансової безпеки галузі на нормативну, фінансову, екологічну, ресурсну, кадрову та інформаційну функціональні складові, що, однак, має підстави для дискусії. От, наприклад, нормативна, скоріше, відповідає за створення економіко-правових умов для належного функціонування й розвитку галузі, а не опису наслідків, які, власне, й оцінюються з позиції стану економічної чи фінансової безпеки галузі; потребує деталізації ресурсна складова коли фінансова і кадрова вже по собі формують висновки відносно забезпеченості суб'єктів галузі частиною ресурсного забезпечення; власної аргументації просить й екологічна компонента, тоді як завдана шкода навколишньому природному середовищу має наслідком послаблення безпеки вищих рівнів, зокрема національної.

Економічну безпеку галузевих систем з позиції перехідної ланки між мікро та макро економічними рівнями забезпечення економічної безпеки держави розглядає також й О. Олійничук, втім доповнюючи вертикальний проспект горизонтальним – симбіозом у межах мезо рівня економічної безпеки підсистем «галузь» та «регіон» [11, с. 98]. А це активізує необхідність врахування значимості, важливості функціонування й розвитку галузей у забезпеченні стійкості регіональних економічних систем, які, своєю чергою, формують потенціал міцності національної господарської системи на загал.

Та все ж ототожнювати концептуальні методико-методологічні характеристики економічної безпеки галузі та регіону видається не коректним. Адже це можуть бути абсолютно не пов'язані одна з одною субстанції; як одна, так і інша здатні набувати більшої чи меншої статусності в системі економічної безпеки держави, або ж навпаки – підсилювати як власний, так і взаємний вплив. Однак, в даному випадку науковці мова йде про економічну безпеку сектора малого підприємництва, об'єктом якої є економічні

інтереси – матеріальні й нематеріальні активи і ресурси, різного роду права (доступу до ресурсів і ринків тощо) суб'єктів господарювання, які відповідають критеріям малого бізнесу, спільно утворюють відповідний сектор та відносять власні інтереси, які водночас мають й підтекст національних економічних інтересів, як от – справедливе конкурентне середовище, вільний ринок, середній клас суспільства, самозайнятість та реалізація людського, зокрема інтелектуально-кадрового капіталу та підприємницького потенціалу.

Чи не найбільш системним відносно ідентифікації сутнісних характеристик поняття економічної безпеки галузі, сектора, кластерного утворення тощо можна вважати підходи Н. Юрків та Н. Ляш. Науковці предметно розглядають її на рівні реального сектора національної економіки з позиції захищеності суб'єктів, які утворюють його галузі, від ризиків та загроз задля стабільного функціонування й розвитку. Однак, запорукою цього є низка послідовних процесів, які розвиваються з самого низу до верху або від здатності підприємств налагодити виробництво і збут конкурентоспроможної продукції (послуг), до їх стабільного відтворення, модернізації виробництва і забезпечення за рахунок цього соціально-економічного прогресу й розвитку держави [8; 13]. Зазначене дає підстави стверджувати про, по-перше, доцільність врахування аспекту ризику та загроз під час оцінювання економічної безпеки галузевих систем, а, по-друге, важливість аналізування стану та ефективності функціонування господарюючих суб'єктів, які утворюють ту, чи іншу галузь, щоправда, у комплексі як усереднене значення параметрів та показників за всіма суб'єктами, які представляють галузь.

Зі схожих позицій при формулюванні засадничих положень змістового трактування поняття економічної безпеки галузей промисловості виходиться й у дослідженні [9, с. 32]. Позаяк, акцентується на паритетному врахуванні двох аспектів: (1) соціально-економічний (захист інтересів вітчизняних суб'єктів галузі, пов'язаних зі задоволенням соціальних і господарських потреб країни чи певної території) та (2) технологічний (захист системи зв'язків і відносин, завдяки яким забезпечується ритмічний режим внутрішнього виробництва й збуту продукції (надання послуг), забезпечення ефективного імпортозаміщення) [15, с. 855-864; 16, с. 39-45]. Таким чином, саме другий аспект дає підстави для важливості врахування виробничої компоненти, причому на сучасній техніко-технологічній основі, при декомпонуванні функціональної структури системи безпеки стратегічних галузей національної економіки. Адже такі галузі стають партнерськими для інших, а, одночасно, і невід'ємними для стабільного функціонування національного господарства в комплексі.

У низці досліджень з проблематики економічної безпеки наголошується й на аспектах забезпечення цілісності і єдності галузевої системи як вагомій передумові ефективності її функціонування та одночасно захищеності від внутрішніх і зовнішніх загроз. Саме такий підхід інтегрує реалізацію інтересів на всіх рівнях: корпоративному, галузевому, регіональному та центральному, забезпечуючи цілісність і стійкість відповідної галузі до існуючих й потенційних загроз, а також мінімізуючи дію чинників дестабілізації галузевих господарських комплексів [2, с. 140; 7, с. 70]. У проекції фінансової безпеки стратегічних галузей й зазначений аспект достатньо виразно може бути представлений фокусом ефективності використання капіталу як результуючої ознаки і економічного результату, і капіталізації активів, і стійкості відносно впливу фінансово-економічних шоків, ризиків й загроз.

Попередньо узагальнені характеристики мають вагоме значення для розуміння базисних принципів положень, які мають бути закладеними в основу і наскрізно пронизувати всю методологію аналізування економічної чи фінансової безпеки пріоритетних галузей. Надалі її розвиток й уточнення специфіки пов'язані безпосередньо з методами, методичними підходами, параметрами й показниками-індикаторами характерними безпосередньо для фінансової безпеки, причому на всіх її рівнях.

Варто зауважити, що на нині кількість ґрунтовних публікацій, де розкривається методологія дослідження фінансової безпеки безпосередньо на рівні галузі, істотно обмежена, що в тому числі актуалізує як теоретико-методичні, так і методико-прикладні пошуки в цій царині. Щоправда, окремі напрацювання все ж простежуються. Не зважаючи на певну дискусійність такої структури, на загал, сформована концепція активізує нові висновки. По-перше, щодо достатньої рації для розширення спектру питань фінансової безпеки на низку економічних або ж принаймні фінансово-економічних аспектів – продуктивність праці, обсяги виробництва та реалізації продукції, оплата праці. По-друге, щодо перспекту суто внутрішньо фінансових питань на внесок галузі у фінансові параметри функціонування національної (або ж регіональної) економіки. По-третє, щодо залучення інвестиційної компоненти як невід'ємної складової фінансової безпеки. Такий підхід видається достатньо логічним і закладає істотно ширше бачення фінансової безпеки, що, очевидно, справедливо як для управління галузевими економічними системами, які складніші і їх функціонування має більший вплив на національну економіку.

Секторальний підхід витримано й у дослідженні [12, с. 101], однак групу «національні рахунки» замінено на бюджетну (з додатковими індикаторами бюджетного і торговельного балансу галузі (регіону)) та розширено склад індикаторів соціального сектора (додано динаміку цін, рівень безробіття, доходи й витрати населення, стан заборгованості з оплати праці в галузі). Притому результатів досліджень, які б або не відповідали суто класичним практикам поділу фінансової безпеки на рівні держави, або розвивали принципово інші сутнісно-структурні та методологічні особливості фінансової безпеки на рівні галузі,

практично не існує. Відтак, відправною точкою формування методології аналізування в цій сфері слугують напрацювання науковців, предметом яких є фінансова безпека підприємств та фінансова безпека держави.

Отож, відносно першої можна вести мову про вагомий масив досліджень, згідно яких мейнстрімними стали підходи аналізу банкрутства (Е. Альтман, У. Бівер, Г. Деспаленс, Р. Тафлер, Г. Тішоу, Дж. Фулмер, П. Саблук, О. Терещенко), порівняльного аналізу (О. Амосов, І. Бланк, Л. Гомілко, Т. Косянчук), мінімізації сукупного збитку безпеки (К. Горячева, О. Литовченко, Е. Олейніков), достатності оборотного капіталу (С. Ілляшенко), вартості підприємства (І. Журавльова), ресурсно-функціонального аналізу (С. Мішина, Є. Картузов, М. Єрмошенко), програмно-цільової оцінки (А. Єпіфанов, О. Пластун), ранжування, виставлення балів (Г. Портнова, В. Антоненко) до типології функціональних і структурних складників фінансової безпеки суб'єктів господарювання. Ретельне застосування методів дедукції та індукції відносно них дає всі підстави для того аби вести мову про сформовані на нині два вектори декомпонування системи фінансової безпеки мікрорівня:

згідно методики класичного аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання (складові: фінансова стійкість й стабільність; ліквідність та платоспроможність; прибутковість і рентабельність; ділова активність; ринкова вартість підприємства; забезпеченість капіталом; забезпеченість інвестиціями; нейтралізація фінансових ризиків й загроз);

згідно перенесення макроекономічного підходу на мікро рівень (складові: бюджетно-податкова; страхова; інвестиційна; фондова; грошова; кредитна).

Кожен з них має свої переваги й недоліки, а, відтак, й критерії обрання, включно з раціонально розумним поєднанням. Причому саме ця теза видається превалюючою під час кристалізації функціонально-структурної системи фінансової безпеки галузі. Хоча й не єдиною, як наприклад, вже згадувані вище висновки відносно доцільності поширення й охоплення при аналізуванні фінансової безпеки дещо ширшого спектру аспектів галузевого розвитку. Це й сфера економіки, виробництва, соціально-трудових відносин, інвестицій та капіталу і т. ін.

Відносно другої, то можна вести мову і про результати досліджень, які на нині вважаються класичними у царині фінансової безпеки держави (це праці О. Барановського, З. Варналія, О. Власюка, А. Гальчинського, А. Даниленка, М. Єрмошенка, О. Івашко, Т. Кубаха, А. Кулінської, С. Кульпінського, А. Мазаракі, В. Міщенко, А. Семенова, Т. Смовженко, О. Шарова та ін.), і про інституційні засади змісту й структури фінансової безпеки, її викликів, ризиків і загроз, завдань та ролі в багаторівневій системі безпеки національної економіки (стратегії та програми забезпечення національної й економічної безпеки України, її функціональних складових, у т. ч. у регіональному та галузевому аспектах), і про нормативно-методичне забезпечення аналізування фінансової безпеки (зокрема у межах відомих методичних рекомендацій Міністерства економіки України 2007 та 2013 років).

Можна резюмувати, що перший із вже суто методичних блоків алгоритму аналізування фінансової безпеки пріоритетних галузей національної економіки стосується її декомпозиції на функціонально-структурні складові та індикатори, які їх визначають. Коли наступний – прийняття рішення про застосування системи методичних підходів й методів аналізу, а надалі – безпосереднього проведення аналітичних процедур і операцій.

Важливо не лише оцінити стан і рівень фінансової безпеки пріоритетних галузей економіки, але й ідентифікувати міру їх впливу (у т. ч. в динаміці) на функціонування й розвиток безпосередньо галузей (стан безпеки яких аналізується), національної економіки, її соціальної та інших сфер, перебіг процесів сталого розвитку територій, створення умов для забезпечення якості життя населення.

Саме такий підхід дозволяє не лише констатувати про фактичний стан ситуації, але й ідентифікувати фактори, умови, джерела вишукування резервів зміцнення фінансової безпеки галузі, забезпечення її збалансованого поступу, нарощування фінансово-економічного потенціалу та його подальшої ефективної реалізації в системі зміцнення конкурентоспроможності економіки і розвитку держави, покращення її місця в системі міжнародного поділу праці. Очевидно, що це найбільш раціональний метод вирішення системних проблем.

Утім, завершальний етап алгоритму методології аналізування фінансової безпеки пріоритетних галузей повинен передбачати запровадження моніторингу і контролю якості та ефективності реалізації визначених механізмів, інструментів та засобів державної політики. Це, по-перше, утворює принцип циклічності в ланцюгу: «аналіз → діагностика → рішення → реалізація → наслідки → аналіз»; по-друге, забезпечує аспект перевірки на практиці якості аналізування; по-третє, посилює прикладний характер і затребуваність результатів проведення систематичного аналізування; по-четверте, гармонізує функціонал (функції та інструменти) державного управління системним розвитком; по-п'яте, посилює відповідальність влади за якість та ефективність політики.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок у даному на прями

Проблема проведення якісного повноцінного оцінювання фінансової безпеки стратегічних галузей національної економіки має п'ять складових: (1) розуміння концепту аналізування (мета та потреба в формі, форматі й змісті отриманого результату); (2) формування системи, структури й алгоритму застосування

підходів, методів та інструментарію діагностики; (3) вибір базисної методології з чітким підходом до декомпонування фінансової безпеки на функціональні та структурні складові; (4) встановлення техніко-технологічних параметрів (індикатори і їх типи, межі, підходи до нормування, обчислення вагових коефіцієнтів тощо) аналізування; (5) чітка ув'язка отриманих результатів з обґрунтуванням елементів політики забезпечення фінансової безпеки галузі, встановлення причинно-наслідкових зв'язків, побудова моделей взаємозв'язків і впливів, формування системи контролю якості й ефективності політики. При цьому принциповим аспектом є однозначна відсутність (й недоречність) застосування єдиного уніфікованого підходу до формування системи й структури методології в цій сфері. Відтак, більше методико-прикладне значення має визначення логіко-структурної моделі методології аналізування фінансової безпеки галузі з такими її компонентами, як ідентифікація мети; визначення завдань; декомпозиція системи безпеки на структурно-функціональні складові та їх індикатори; компонування підходів та методів аналізування, оцінювання, діагностики, прогнозування тенденцій, імітаційного моделювання розвитку і його наслідків. Подальший розвиток методології аналізування фінансової безпеки пріоритетних галузей економіки, з одного боку, та формування рекомендацій відносно ув'язки сформованої інформаційно-аналітичної бази в підсумку оцінювання з формуванням заходів і контролем державної політики їх реалізації, з другого боку, тісно корелюють з вивченням і впровадженням світового досвіду в досліджуваній сфері.

Література

1. Баланюк І. Ф., Максимюк М. М. Види економічної безпеки. Науковий вісник Ужгородського університету. Серія Економіка. 2016. Вип. 1 (47). Т. 2. С. 142-145.
2. Білах І. Б. Концептуальні принципи процесу формування механізму економічної безпеки у видавничій галузі. Економічний простір. 2020. № 162. С. 136-141.
3. Васильців Т. Г., Уразалієв Р. М. Узагальнення концептуальних основ економічної безпеки підприємства. Науковий вісник ЛТЕУ України. 2011. Вип. 21.2. С. 153-158.
4. Васильців Т. Г., Ярошко О. Р. Фінансова безпека підприємства: місце в системі економічної безпеки та пріоритети посилення на посткризовому етапі розвитку економіки. Науковий вісник ЛТЕУ України. 2011. Вип. 21.2. С. 132-136.
5. Васильчак С. В., Куницька-Іляш М. В., Дубина М. Р. Використання криптовалют в сучасних економічних системах України: перспективи та ризики. Науковий вісник Львівського національного університету ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія «Економічні науки», 2017. Том 19. Вип. 76. С. 19-25.
6. Єрмошенко М. М., Горячева К. С. Фінансова складова економічної безпеки: держава і підприємство: монографія. К.: Національна академія управління, 2010. 232 с.
7. Жураківський Є. С. Концептуальні засади забезпечення економічної безпеки аграрної галузі в умовах інституційних трансформацій. Агросвіт. 2015. № 12. С. 63-70.
8. Іляш Н. І. Системні ризики і загрози інвестиційно-інноваційної діяльності у реальному секторі економіки України. Вісник Хмельницького національного університету. Серія: Економічні науки. 2014. № 4. Т.1. С. 76-86.
9. Кіржецька М. С., Кіржецький Ю. І. Економічна безпека підсистем харчової промисловості України: проблеми та пріоритети зміцнення: монографія. Львів: Ліга-Прес, 2018. 214 с.
10. Лупак Р. Л., Дідич А. М. Економічні основи забезпечення конкурентоспроможності підприємства в умовах ринкових відносин. Науковий вісник ЛТЕУ України. 2010. Вип. 20.6. С. 248-252.
11. Олійничук О. Система економічної безпеки держави та рівні її формування: концептуальні аспекти. Галицький економічний вісник, 2015. Т. 48. № 1. С. 93-100.
12. Ставерська Т. О. Експрес-оцінювання в системі моніторингу фінансової безпеки торговельної галузі. Держава та регіони. 2018. № 2 (101). С. 98-103.
13. Юрків Н. Я. Економічна безпека реального сектора економіки України: стратегічні пріоритети і теоретико-методологічні засади забезпечення: монографія. Львів: ПАІС, 2012. 400 с.
14. Berezivskyi Y., Zbarsky V., Zbarska A. Integral evaluation as the basis of analytical support for managing the competitiveness of socially-oriented retailers. Accounting. 2021. № 7(4). P. 825-836.
15. Lupak R., Boiko R., Kunytska-Iliash M., Vasylytsiv T. State Management of Import Dependency and State's Economic Security Ensuring: New Approaches to Evaluating and Strategizing. Accounting. 2021. Vol. 7. Issue 4. P. 855-864.
16. Lupak R. L., Kunytska-Iliash M. V. Substantiation of the directions of structural reforms in the economy of Ukraine in the context of realization of the state region and branch policy of import substitution. Інноваційна економіка. 2017. № 7-8 (70). С. 39-45.

References

1. Balanyuk, I. F., Maksymyuk M. M. (2016). Types of economic security. Scientific Bulletin of Uzhgorod University. Economics series. no. 1 (47). Vol. 2. pp. 142-145.
2. Bilah, I. B. (2020). Conceptual principles of the process of forming the mechanism of economic security in the publishing industry. Economic space. no 162. pp. 136-141.

3. Vasylytsiv, T. G., Urazaliev, R. M. (2011). Generalization of the conceptual foundations of economic security of the enterprise. *Scientific Bulletin of LTEU of Ukraine*. Vol. 21.2. pp. 153-158.
4. Vasylytsiv, T. G., Yaroshko O. R. (2011). Financial security of the enterprise: place in the system of economic security and priorities of strengthening at the post-crisis stage of economic development. *Scientific Bulletin of LTEU of Ukraine*. Vol. 21.2. pp. 132-136.
5. Vasylychak, S. V., Kunytska-Iliash, M. V., Dubyna M. R. (2017). The use of cryptocurrencies in modern economic systems of Ukraine: prospects and risks. *Scientific Bulletin of Lviv National University of Veterinary Medicine and Biotechnology. Economic Sciences Series*. Vol. 19. no. 76. pp. 19-25.
6. Yermoshenko, M. M., Goriacheva, K. S. (2010). *Financial component of economic security: state and enterprise*. Kyiv. National Academy of Management. 232 p.
7. Zhurakivskyi, Ye. S. (2015). Conceptual principles of ensuring economic security of the agricultural sector in the conditions of institutional transformations. *Agrosvit*. no 12. pp. 63-70.
8. Iliash, N. I. (2014). Systemic risks and threats of investment and innovation activities in the real sector of Ukraine's economy. *Bulletin of Khmelnytsky National University. Ekonomichni nauky*. no 4. Vol.1. pp. 76-86.
9. Kirzhetska, M. S., Kirzhetskyi, Yu. I. (2018). *Economic security of food industry subsystems of Ukraine: problems and priorities of strengthening*. Lviv: Liga-Press. 214 p.
10. Lupak, R. L., Didych, A. M. (2010). Economic bases of ensuring the competitiveness of the enterprise in market relations. *Scientific Bulletin of LTEU of Ukraine*. Vol. 20.6. pp. 248-252.
11. Oliynychuk, O. (2015). The system of economic security of the state and the levels of its formation: conceptual aspects. *Galician Economic Bulletin*. Vol. 48. no 1. pp. 93-100.
12. Staverska, T. O. (2018). Express assessment in the system of monitoring the financial security of the trade industry. *State and regions*. no 2 (101). pp. 98-103.
13. Yurkiv, N. Ya. (2012). *Economic security of the real sector of the economy of Ukraine: strategic priorities and theoretical and methodological principles of support*. Lviv: PAIS, 400 p.
14. Berezivskyi Y., Zbarsky V., Zbarska A. (2021) Integral evaluation as the basis of analytical support for managing the competitiveness of socially-oriented retailers. *Accounting*. no 7(4). pp. 825-836.
15. Lupak, R., Boiko, R., Kunytska-Iliash, M., Vasylytsiv, T. (2021). State Management of Import Dependency and State's Economic Security Ensuring: New Approaches to Evaluating and Strategizing. *Accounting*. Vol. 7. Issue 4. pp. 855-864.
16. Lupak, R. L., Kunytska-Iliash, M. V. (2017). Substantiation of the directions of structural reforms in the economy of Ukraine in the context of realization of the state region and branch policy of import substitution. *Innovatsiina ekonomika*. № 7-8 (70). pp. 39-45.

Надійшла / Paper received : 19.12.2021

Надрукована / Printed : 31.01.2022